

26
DEUS BENEDICAT!
SPECIMEN ACADEMICUM,

De

M E T H O D O
EXISTENTIAM DEI

EX

ORDINE NATURÆ
DEMONSTRANDI,

QUOD,

*Consentiente Ampliss. Facult. Philosoph.
in Reg. Acad. Aboënsi,*

Sub PRÆSIDIO

MAXIME REFERENDI atq. AMPLISSIMI VIRI,

DN. MAG. CAROLI
MESTERTON,

*Log. & Metaph. PROFESS. Reg. & Ord.
Publico honorum examini submittit*

PETRUS ENBLOM,

OSTRO-GOTHUS.

In Auditorio Maximo, Die 6. Junii, MDCCLII.

H. A. M. S.

ABOÆ, impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB. MERCKELL.

VIRO Amplissimo atque Consuletissimo

DOMINO,

D^N. JOHANNI
VOIVALENIO,

Per Districtus Sæxmækiæ inferioris nec non superioris

JUDICI TERRITORIALI Æquisimo,

INUTRITIO INDULGENTISSIMO.

Dum singularia natura ac industria munera, quibus Te Amplissime Vir cumulatum & auctum, nullus, cui notus factus es, non suspicit vel admiratur, animo meditatus, justamque venerationem, quam excellens Tuum ingenium habet, intuitus fui, facile perspexi, vix ulla excogitari posse vela, quibus audaciam ostendere possem meam, si opusculum hocce nullo nitore splendescens, Nomini Tuo adscribere non dubitarem; fluctuantem vero confirmavit memoria indubii, quo me semper amplexus es, favoris, nihil nisi benevolentiam spirantis. Hac nullam reliquit ansam dubitandi,

quis

quin eo benignius studiorum meorum primitias excipere velis,
quo, me ita Tibi reddidisti obstrictum, ut nefas ducam No-
men Tuum non profsequi, ac beneficia in me collata predi-
candi, quamque captare occasionem. Favens ergo suscipe Vir
Amplissime humillime quaeso, Specimen bocce Academicum,
omni licet splendore destitutum, nisi quem ex Nomine Tuo
sibi praefixo, mutuari ausum est; meque in posterum eodem am-
plectere favore, ut de Tua in me benevolentia ac propenso ani-
mo semper mihi gratulari queam. Ego vero nihil antiquius
habebò, quam calidissima fundere suspiria velit Summus rerum
Arbiter, valetudinem Tuam in nestoris annos sartam te-
tamque consecrare, ut in Nobilissimæ Tuæ Familiæ, clien-
tumque omnium commodum quam diutissime vigeas ac floreas!
Nullo non tempore mansurus

AMPLISSIMI NOMINIS TUI

cultor humillimus,
PETRUS ENBLOM.

VIRO Admodum Reverendo atque Praclarissimo,

**DN. MAG. ZACHARIAE
FURINGIO,**

**PASTORI in Eneby & Rissa Vigilantissimo,
FAUTORI Maximo,
Quavis observantia colendo.**

VIRO, plurimum Reverendo & Doctissimo,

DN. ANDREAE

SSSSSSSS,

**COMMISTRO in Eneby & Rissa Meritissimo,
FAUTORI Singulari.**

Reverendo ac Eruditissimo DOMINO,

DN. ERICO DAHL,

**Verb. Divini in Rissnitto, PRÆCONI Fidelissimo,
AMICO Singulari.**

Quoniam elucescerit optata dies, qua, grati
animi signum publice exhibere liceat. Jubet,
Fautores optimi, primum in Vos obsequium, ut
omni

omni tempore reverentiam detester erga Vos meam.
Tot enim tantaque Vestræ in me collata sunt be-
neficia, quanta unquam optare potuissem. Sed
quia aliter gratus esse nequeo, suscipiatis, rogo,
Fautores optimi, bonique consulatis huncce studio-
rum meorum juvenilem fœtum non aliter ac pi-
gnas summa perpetuaque mea in Vos reverentia
nominibus adscriptum Vestris, meque in posterum
benigno adfectu amplectamini. Quod superest, ca-
lidissimis contendam precibus, velit D^Eus Ter-
optimus, Vos, Fautores optimi, in seros annos
incolumes servare, ut omnia Vobis felicia contin-
gant, hoc precari dum vixerit nunquam desinet.

Admodum atque Plurimum Reverendorum
NOMINUM VESTRORUM

auktor humilissimus observantissimus,
PETRUS ENBLON.

Bruks - INSPECTOREN,

Ädel och Högachtad

Herr GUSTAF GADDELIUS,

Min Gunstiga Gynnare.

Bruks - BOKHÄLLAREN,

Herr JOHAN KIELLSTRÖM,

Min Förtrogne Gynnare.

AT intet hafwa ertedda wälgärningar uti ett tackfamt sinne förwarade, woro wisseligen ett rön af all ährbar billighets förgätande. Til undwikande af så widriga omdömen har jag billig skattat friheten, at EDER mina HERRAR tilägna detta korta Arbete. I förmodan, det blifwer gunstigt uptagit, icke som den minsta godhets wedergällning, utan som ett wälment tackfahets prof. I förhoppning om vidare Gunst. Önskar EDER ock EDRA Hus all fällhet ock lefwer

Mina Gunstiga Gynnares

PETRUS ENBLÖM.

börstantmaste tjenare,
PETRUS ENBLÖM.

D. D.

§. I.

Argumentorum pro existentia Numinis cujusdam plenus est mundus, pleni sunt multi libri. Siquidem alia *Metaphysica* sunt: ex ipsa quippe Numinis sive Entis perfectissimi notione, vel a necessario motus & causarum secundarum principio, vel denique a rerum existentiam contingentia desumpta. Alia *historica*: nempe ab humani generis, rerum publicarum ac scientiarum origine & incrementis, nec non a gentium quarumcunque consensu depromta. Alia *moralia*: quo mortalium connatus Divinitatis sensus, & naturalis ad cognoscendum DEUM propensio, & infinitæ perfectionis desiderium, & prava sceleratorum conscientia, communiter referuntur. Alia *Physica & Mathematica*: utpote a rerum naturalium finibus, admiranda universi atque animalium constructione, naturæ denique ordine reperita. Nullum horum omnium temere spernendum aut rejiciendum esse argumentum existimo, modo prudenter

A

atque

arque opportune eadem adhibeantur. Qui igitur ab ordine universi ad auctorem ordinantem argumentantur, vitium in materia admittunt, quod *fallaciam dicti simpliciter* appellant Logici. Sumunt enim tanquam simpliciter verum, *ubi datur ordo, ibi datur ordinans*, quod non nisi secundum *quid*, de ordine nempe contingente intelligendum est. Methodi hujus Patroni rem suam præclare egisse sibi videntur, dum regerunt, quando principium illud ad ordinem naturæ applicatur, illud tamen de ordine contingente. Quasi vero sufficiat sumi quod a *Spinosa* aliisque fatalistis negatur, ordinem naturæ contingentem esse, non vero probari debeat? ut igitur appareat, probationem non adeo facilem esse, ut prætermitti debeat, sequentia L. B. observes velim.

§ II.

Qui in ardua de existentia DEi doctrina utuntur tanquam principio concesso, *ubi datur ordo, ibi datur ordinans*, supponunt nullum esse ordinem absolute necessarium. Hocce autem principium esse falsissimum monstrant multa Matheseos puræ capita, ubi elegantissimus ordo observatur in absolute necessariis, ob quem e. gr. potentia infinitæ numerorum itemque infiniti numeri polygoni unica formula generali comprehendi possunt. Quid itaque obstat, quin ordinem naturæ dari largiamur, & tamen

men inde existentiam DEi demonstrari posse negemus. Quod si vel maxime ex assumtis eandem intuleris; non tamen vi notionis *ordinis* eandem collegisti, sed vi notionis cujusdam alterius, ad quam phænomena, unde eam deduxisti referuntur. Omnis quæstio huc itaque redit, num vi illius principii, quod ordo contingens non possit concipi sine ordinante, ex iis, quæ in mundo hoc adspectabili observantur, concludi possit existentia DEi. Recte igitur monere mihi videor, ex *ordine nature*, non *ex eo* quod quis denominandi licentia *nature ordinem* appellat, existentiam DEi demonstraturum, primo omnium loco probare debere, quod *detur ordo*.

§. III.

Ne impingamus in eundem scopulum; in quem permulti impingunt, qui crassos libros de rebus, quas nusquam definiverunt scribunt, hoc est, de rebus sibi ignotis; ab initio hujus §. monemus nos voce *ordo* intelligere *similitudinem in modo*, quo plura *conjunguntur* vel se invicem sequuntur. Sic acies *ordo* est, quoniam observatur perpetua serierum *cornuam*, & stationum *militarium* similitudo. Vi etiam hujus definitionis *ordo* tribuitur elementis *Euclidis*, ob similitudinem *obviam in modo*, quo defini-

nitiones ac propositiones se invicem consequuntur. Cum series Entium finitorum, tam simultaneo-
 rum, quam successivorum inter se connexorum mundum absolvat, duplex omnino ordo in mundo tam coëxistentium, quam successivorum detur. Quæritur adeo, an existentiam DEi demonstraturus ad ordinem in successivis, an ad ordinem in coëxistentibus, an ad utrumque respicere debeat. Quam ob rem suspicio haud levis oritur, utrum ordo universi idem sit, quem naturæ ordinem appellamus, vulgo naturæ ordinem cum ordine mundi seu universi confundunt, qui se ordinem mundi perspexisse arbitrantur, cum ne naturæ quidem ordinem cognoverint, unde præcipitantiæ evitaturi attentio excitatur, ut in notionem naturæ ante inquirat, quam vel de identitate, vel diversitate pronunciet. Et ita beneficio notionis ordinis in genere, tanquam directricis, demum intelligitur quid sit agendum, ubi ex ordine naturæ existentiam DEi demonstrare volueris.

§. IV.

Maxime etiam incumbit, ut ostendatur ordinem huncce naturæ esse contingentem. Leges motuum cum non sint absolute necessarias sed contingentes, &

ordo

ordo natura motus regulis contineatur; talis ipse erit; quales sint *regule motus*; hoc est contingens, si *regule motus* sint contingentes. Quare cum *regule motus* sint contingentes, *ordo natura contingens est & a necessitate absoluta liber.* Non adeo facile est probare contingentiam *ordinis natura*, si demonstrationem per continuam resolutionem ad principia prima reducere volueris. Absque probatione igitur non decet *philosophum* sumere, *ordinem natura* esse contingentem; sed idem demonstrandum est, antequam ex *ordine natura* existentiam DEI colligere potest. Si quis vero sibi persuadet, tum demum argumentum pro existentia DEI ab *ordine natura* esse validum, si precario sumatur dari *ordinem natura* & de ejus contingentia, ne per seminium quidem cogitetur, hoc est, si argumento omne suum robur auferatur; ex aduerso autem idem corruiere, si & dari *ordinem natura* & eum esse contingentem demonstretur, hoc est, si argumento omne, quod habere debet, robur addatur; is non modo se Logicae prorsus imperitum probat, vero etiam manifesto indicio prodit, se nondum historica rerum philosophicarum cognitione animum imbuisse. Quod si quis tam audax fuerit, ut adeo abtona aliis persuadere velit, is aliis fungum pro cerebro esse existimat.

§. V.

Quod si constet *natura ordinem* esse contingentem, ex notione contingentiae demonstrandum ulterius est, dari *illius ordinis auctorem*. Per auctorem ordinis intelligimus Ens, cui ea inexistunt, per quae intelligitur, cur hic potius sit *natura ordo*, quam alius. Nimirum vi principii rationis sufficientis ostenditur dari necessario *auctorem ordinis naturae*, quippe vi cuius *omnis casus purus* excluditur ex universo, hoc est, actualitas ratione sufficiente destituta, e. gr. siingas pluvia coelitus delapsa instar fungi prodiisse hominem ex terra, istiusmodi hominis ortus foret casus purus, cum destitueretur ratione sufficiente, hoc est, non daretur neque in ipso, neque in terra atque pluvia quidpiam, per quod intelligi poterat, quomodo existentiam consecutus fuerit homo. Postquam principium hocce rationis sufficientis in controversiam adductum, nemo eorum, qui idem impugnarunt, vel unicum exemplum asserere potuit, ubi rationis sufficientis defectum demonstrare licuerit. Deinde ubi sufficiente acumine usus evincere volueris dari auctorem *ordinis naturae*, probandum tibi erit dari auctorem universi, seu mundi. Atque sic argumentum ab ordine universi contingente desumptum redit ad contingentiam ipsius universi. Satis ex hisce paucis patet difficultas demonstrandi, quod detur auctor

ordinis

ordinis nature, si perspicacioribus satisfacere volueris, quod utique fieri debet, nisi in re maximi momenti argumento ad hominem, quod dicitur, contentus esse volueris.

§. VI.

Demonstratio denique auctorem ordinis naturæ esse DEum necesse est, ut ostendat Ens, quod a se nomine DEi insignitur esse idem, quod Scriptura Sacra DEum vocat. Si enim evicerit, dari naturæ ordinem, eumque esse contingentem, & dari auctorem hujus ordinis, consequenter DEum, non aliud probavit, quam quod detur Ens, in quo ratio sufficiens continetur, cur hic potius sit naturæ ordo, quam alius, atque hoc ens ab eo pro ea, quæ cuique est denominandi licentiæ DEus appellatur. Ostendere itaque debet non dari in ente aliquo rationem sufficientem *ordinis nature*, nisi eidem tribuantur attributa quæ soli DEO competere ex Scriptura Sacra constat, veluti *omniscientiam & sapientiam &c.*

§. VII.

Ex hisce paucis nunc abunde satis intelligitur, quam pueriliter de re tam ardua cogitent, qui methodum demonstrandi existentiam DEi ex ordine naturæ

curæ penitus confici sibi persuadent, aliisque persua-
dere conantur, quando jejuno ratiocinio interunt:
datur *ordo nature*. Ergo datur *ordinans*, consequenter
DEUS. Proba enim dari *nature ordinem*: proba dari
ejus *auctorem*: proba ejus auctorem esse *DEUM*. Quod
si non omnium rerum prorsus fueris ignarus ipse
opere convinceris te de facultatibus tuis plus speras-
se, quam in iis est. Cum enim ne quidem intelli-
geres, quid sit *ordo*, quid *natura*, fecundis notioni-
bus destitutus, nec ullam unquam demonstrationem
rite evolutam per omnem vitam percepisses, qua-
nam ad demonstrationem consummatam existentia
Divinæ ex *ordine nature* requirantur decretoria senten-
tia definire ausus fuisti: cæcus de colore impor-
tune judicans.

TANTUM.

